

КАЛАМБУР

ЛИСТ УЧЕНИКА И ПРОФЕСОРА ГИМНАЗИЈЕ "ЛАЗА КОСТИЋ" - НОВИ САД

*Посебно издање посвећено обележавању 125. годишњице
рођења нашег славног писца и нобеловца Ива Андрића*

A black and white portrait of Ivo Andrić, wearing round glasses and a suit, looking directly at the camera. The background is a textured, slightly mottled grey.

*“И што погледам све је песма и
чега год се такнем, све је бол”*

Иво Андрић

ИВО АНДРИЋ

Иво Андрић је рођен 9. октобра 1892. године. Био је наш најзначајнији књижевник XX века. Једини је југословенски писац који је примио Нобелову награду за књижевност 1961. године.

„Шта је то приповедање? Шта је књижевни позив? Одлагање неминовности трагичног удеса као код Шехерезаде? Помоћ човеку (читаоцу) да се нађе и снађе? Или писац говори у име свих оних који нису умели или стигли да се изразе? Или то приповедач можда прича сам своју причу, као дете које пева у мраку да би заварало свој страх?“

Андрић је најпре писац старе, чудне Босне, како ју је означавао у младости, брдовите и мрачне земље како ју је видео касније. У тој несрећној тачки сусреле су се неколико нација, вера и крви. Та коб сопствене земље биће пишчева трајна опсесија.

Био је узатвору три године због атентата на аустроугарског престолонаследника Франца Фердинанда, јер је био припадник покрета Млада Босна.

Први Андрићеве стихови били су објављени у „Босанској вили“ (1911), а прве књиге које је објавио су биле „Ех Понто“ (1918) и „Немири“ (1920). Његова најзначајнија дела су: „На Дрини ћуприја“, „Травничка хроника“, „Проклета авлија“, „Госпођица“ и „Јелена, жена које нема“. Дела су му преведена на многе европске и светске језике.

„Све су Дрине овог света криве; никада се оне неће моћи све ни потпуно исправити; никада не смемо престати да их исправљамо“, Знакови поред пута.

„Од свега што човек у животном нагону подиже и гради, ништа није у мојим очима боље и бредније од мостова.“

Андрић у делу „Јелена, жена које нема“ говори о његовој јединој истинској љубави, о Милицы Бабић. Чекао је скоро једну деценију да њен муж умре да би он могао да буде са њом. На његову срећу, остварила му се највећа жеља у животу. Био је десет година у браку са Милицом, али њена смрт их је најжалост раставила.

Наш нобеловац је умро 13. марта 1975. године у Београду.

Порекло Ива Андрића

Иво Иван Андрић рођен је у Босни - у Доцу код Травника, од оца чији прави идентитет никада није разјашњен и мајке, Хрватице. Школовао се, растао и сазревао у Сарајеву, Вишеграду, Загребу, изјашњавао се као Хрват, а већину зрелих животних година провео је у Београду, пишући екавицом.. У младости срамежљив, али интелигентан младић; у зрелим годинама елегантан, шармантан и успешан дипломата; у каснијој доби ћутљиви старији господин, који је стекао светску славу као писац.

У својој личности, свом болном одрастању и свом упитном идентитету имао је савршен материјал за своја дела. Званично, Иван Иво Андрић рођен је у Доцу код Травника 9. октобра 1892. и то је једини податак о којем су сви сагласни. Према једној теорији, његови родитељи били су католици из Сарајева, подворник Антун Андрић и Катарина Пејић, а Катарина је Иву родила сасвим случајно, током посете родбини. Према другој теорији, Иво Андрић је ванбрачни син једног травничког бега, док је према трећој, последњој и најконтроверзнијој теорији, син једног травничког фратра. Ту теорију испричала је извесна Марија Микац наводна рођака Иве Андрића, пореклом из околине Тузле. „Млада Катарина је самовољно отишла из родне Грабовице код Тузле у Травник, где је запела за око једном тамошњем свештенику, који је према младој слушкињи осетио велику страст која је резултирала нежељеном трудноћом. Рођака Катарина, тако ју је мој отац звао, била је лијепа дјевојка. Отишла је служити у Травник на жупни двор. Радила је онде као декла, што би значило спремачица, кућна помоћница” - каже Марија Микац, но не може прецизирати је ли пишчева мајка отишла у службу код фратара или којег другог црквеног реда. Но, сјећа се да им је отац испричао како је након годину или двије службовања у Травнику Катарина дошла назад у Грабовицу код Тузле, и то трудна. „ Отац нам је причао да није смјела родити у Травнику, па се зато вратила кући и родила малог Иву. Како није имао оца, она га је уписала на своје дјевојачко презиме Андрић. Након двије године опет је заједно с дјететом отишла у Травник“ - препричала је Марија породичну причу коју јој је пренео отац. Према тој причи, фрањевци су из Травника нашли подворника који се оженио Катарином и крстили дете, како би се санирала штета и прикрио скандал. На ову причу о пореклу И.Андрића многи стављају велики упитник. Према речима истог извора, Катарина Андрић је свом сину у службене списе уписала своје девојачко презиме. Ипак, када је мали Иво имао само две године, од туберкулозе ће умрети његов „званични” отац. Туберкулоза је била зла коб породице Андрић, од које ће умрети сва браћа Антуна Андрића, а Иво ће у младости веома патити од исте болести, која ће, према неким тврдњама, утицати и на формирање личности самог будућег нобеловца. Сиромашна мајка Катарина, запослена у сарајевској ткаоници ћилима у насељу Бистрик, шаље свог сина на чување тетке по оцу у Вишеград, где ће Иво остати до своје 15. године. Ана (Андрићева тетка) је била удата за Пољака Јана Матковског који је имао јак утицај на Андрића. Јан је научио Ива Андрића да говори немачки језик. Вишеград се бистрооком дечаку није превише допао. „Људи су у касабима брбљиви, брутални и глупи, а живот је смрадан и пуст, пун јада и комичности, Гогољеве комичности “- описивао је касније Андрић град у којем је завршио основну школу, након које се вратио у Сарајево и тамо похађао гимназију. Иако је у црквеним књигама у Травнику уписан као Иван Андрић, једино његово дело које је тако потписано била је књига „Пут Алије Ђерзелеза”, када је грешком издавача на корици издања назначено Иван Андрић. Писац се веома наљутио и од свих каснијих издавача је стриктно тражио да његова дела потписују са Иво Андрић. Од средине двадесетих година 20. века Андрић се готово искључиво изјашњава као Србин, говори екавицом и пише ћирилицом. Ипак, све до тада се, што је видљиво из бројних докумената, као што је уписница на Универзитет у Кракову, изјашњавао као Хрват. Међутим, Иво Андрић се међу својим пријатељима и породицом одазивао на име Иван. Као потврду томе имамо уклесано име Иван на споменику његове мајке као и писма која су потписана са истим именом и које је он слао својим пријатељима.

Данас неколико народа води полемику чији је „наш Иво“. Чињеница је да је своја најзначајнија дела створио у доба Југославије, прве и друге. Живео је неко време у Босни и Херцеговини, Србији, Хрватској, а тада су ти народи живели заједно, не оптерећујући се поделами. Бар привидно.

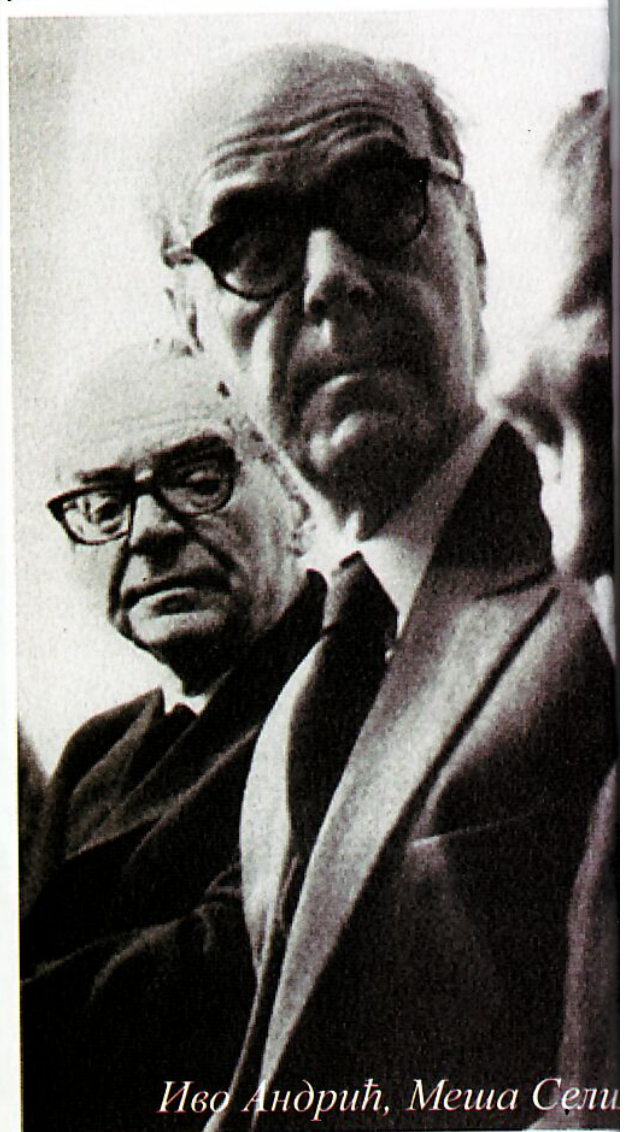
Марија Дедић, 4-4

Пријатељство Ива Андрића и Милоша Црњанског

Два велика српска писца, Иво Андрић и Милош Црњански, поред тога што су делили љубав према писању, били су и велики пријатељи. Црњански се упознао с Андрићем 1918. године у Загребу, у болници „Милосрдних сестара”, где се Иво Андрић лечио од туберкулозе. Андрић је волео стихове Црњанског, док је Црњански био одушевљен збирком *Ex Ponto*. Посветили су песме један другоме. Милош је Андрићу посветио песму „Етеризам”, док је Иво Андрић написао песму „М.Ц.” с иницијалима Милоша Црњанског. Али, то није све. У писму упућеном Андрићу 20. маја 1919. Милош Црњански каже: „Ја очекујем од Вас на зиму књигу која ће рећи више него што могу рећи ја – отрован гордошћу и признањем за навек.” Тај роман могао би бити онај који није завршен и за који никад није било утврђено зашто га је Андрић напустио и зашто је тако касно напустио фрагменте. Реч је о роману „На сунчаној страни”, где главни јунак који брине за свет подсећа на забринутост суматраисте Црњанског. Јунак незавршеног романа Иве Андрића зове се Тома Глауд, који се у неким деловима текста спомиње као „младић”. У роману Црњанског јунак нема сина, а када би га имао, то би могао да буде, с обзиром на његове године, мали дечак. Претпоставља се да има везе с дијалогом из епилога *Ex Ponto*, у којем се лирски јунак ословљава са „сине мој”. Можда је Црњански написао књигу за Андрића, као што је очекивао да Андрић напише књигу за њега, уместо њега. Књигу која би рекла више него што он може рећи. Једно од кључних места радње „Дневника о Чарнојевићу”, место где се спајају болест и љубав, јесте Краков. Не знам тачно шта је Краков значио Црњанском, али се зна шта је значио Андрићу. Можда писци нису само разменили песме, већ су се можда спремали да размене и романе. У „Дневнику о Чарнојевићу” нису измешана само поглавља, већ се не зна ни граница између биографије друга и аутобиографије, романа и дневника, живота јунака и писца, живота јунака из два романа.

О њиховом пријатељству сведоче и писма Црњанског Андрићу, која су сачувана у Архиви САНУ. У Архиви се чувају 74 писма, разгледнице и телеграми. Први пут је Црњански писао Андрићу 1919. године. У писмима говоре о љубавним питањима, лепим женама Београда, кафанским свађама, али и о издавању првих дела. Црњански је најчешће ословљавао Андрића са „Драги пријатељу”, а писма завршавао са „Здрави Ваш Црњански”. Једна од честих тема било је кафанско дружење са Станиславом Винавером, Симом Пандуровићем, композитором Милојем Милошевићем, књижевником и сликаром Донетом Николићем. „Све је по старом, Винавер једе Милоја, Сине једе са мном на Вашем столу у кафани `Слобода`. Они који су код Вас узајмљивали, сада узајмљују од мене. Иначе Београд је пун кафана и ништа више.” – пише Црњански. Такође је писао о првим годинама живота са Видом Ружић, која је важила за једну од најлепших жена Београда. Међу Андрићевим стварима пронађена је позивница коју је 15.8.1921. године Црњански послао: „Част ми је да вам јавим да сам се верио са госпођицом Видом Ружић из Београда.”

Подаци о преписци између двојице писаца постоје до 1939. године и након тога само формални телеграм поводом смрти Андрићеве супруге Милице 1968. године.

Уметник и уметничко дело

(уметнички доживљај након читања есеја „Разговор са Гојом“ И. Андрића)

Уметник је креативно биће са нарочито развијеним чулима, маштом, радозналешћу и нагоном да ствара оригинална дела која имају естетску и духовну вредност.

Претходна реченица нам даје дефиницију уметника, али ко је он заправо, када се загребе мало испод површине? Шта је то што га је навело да ствара уникатна дела која су њему од великог значаја и која повезује са неким делом из свог живота? Шта се заправо крије иза дела које ми можемо да видимо и да само нагађамо под утицајем чега је оно проистекло? По чему ми закључујемо да је уметник „сумњиво лице“?

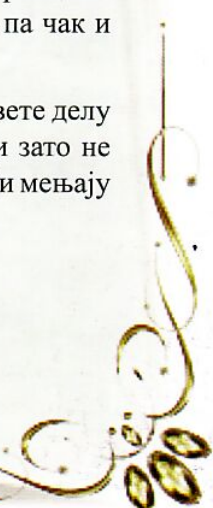
Мовић, Милош Црњански

Зато што не волимо „неизвесност и „закукуљеност“, ми уметнике називамо сумњивим и дволичним. Не желимо да сагледамо целокупну истину. Уметнику није дозвољено да покаже своје право лице, а чак и кад би то и покушао људи би помислили да се испод тога крије још доста тога неизреченог. Људи су од памтивека неповерљиви и зато је уметникова судбина да пада из једне неискрености у другу и из једне противречности у другу противречност. Површност доводи превелике критике уметности. Да би се уметничко дело комплетно могло анализирати и проценити, потребно је познавати уметника, његов живот, дело и позадину настанка дела. Потребно је бар на неки начин разумети уметника и његов живот да би могли слободније да говоримо о његовом делу.

Људи ће увек осуђивати на основу свог незнања, али зато, има оних ретких који су спремни да дају целог себе да би разумели и упознали дело онако како му доликује. Они су реткост, али су такође и подршка уметнику да настави да ствара, јер на тај начин увиђа да има људи који цене његове радове и који гледају и изван њих. Који схватају да уметник има слободу да пише о ономе што му је тренутно у мислима, било то стварно или не. Разумеју да уметник не мора да меша свој приватни живот да би створио врхунско дело. Веома често, однос савременика према генијалним ствараоцима био је испуњен неразумевањем, ниподаштавањем па чак и спремношћу да им суде и пресуђују.

Људи никад нису били довољно спремни да се посвете делу и да своју љубомору и мржњу оставе по страни и зато не разумеју какав значај за човечанство имају људи који мењају свет и уносе нове вредности у њега.

Душка Вучуревић, 4-5

Јелена, жена које ИМА?

„Свако од нас у машти гради бледуњаву, али драгу слику имагинарног бића које нам се јавља да нас усрећи у тренуцима окруженим самоћом“, речи су култног писца Иве Андрића. Андрићева исповест о имагинарној жени саткана је из три дела: „Од самог почетка“, „На путовању“ и „До дана данашњег“. Ово сновиђење могли бисмо упоредити са деловима дана или пак са годишњим добима, који на неки начин представљају и целокупан живот самог писца. Сматра се да ово дело, написано у првом лицу, припада приповеткама, иако, тешко да бисмо и један њен део успели препричати. Можемо га упоредити са лепим сном који и уз велики труд не можете описати другима. Јелена је измишљени лик, који је дао смисао животу њеном ствараоцу. Међутим, када се прочита дело, из сваке реченице да се наговестити постојање те жене, која је цео живот била његов сан.

Говорио је да паљењем светла, у просторији, нестаје привиђање, да све оно што је замислио нестаје, као прашина када руком пређемо преко ње. (Реч „привиђање“ није волео, јер је сматрао да је баш она симбол највеће стварности, али ју је користио због свих оних којима је причао.)

Писац је четири године живео у Београду где је интензивно писао први део триптиха „Јелена, жена које нема“. То дело годинама је будило у људима питање, ко је ТА мистериозна жена?

На одговор се дуго чекало и због самог сазнања, да је писац, гледао на жене, као на играчке са кратким роком трајања. Међутим, не и на њу, Милицу Бабић, удату Јовановић. Била је прва школована костимографкиња, удата, те је због тога, сламала срце чувеном нобеловцу. Чувала је сва писма која је са великим жаром писао Иво. Није била једина којима је чувени писац слао писма, али је једина, која их је сва сачувала. Једина у којима је показана истинска љубав.

„Никад неће писати? Не постоји? ... Добро, неће и не може писати. Никад. Али кад би сутра освануло њено писмо са поруком...“

Није се предавао, годинама је чекао. Имао је навику да се тргне и на саму реч писмо, постане опседнут том мишљу.

Она је била једина коју је пустио у свој усамљенички живот. Бежао је од забрањене љубави, али није успевао да побегне. Одлазио је на далека путовања како би побегао од ње, али се брзо враћао и настављао дружења са њом и њеним мужем. Пуних 30 година чекао је њено срце само за себе, чекао је да буде слободна и само његова. Захваљујући преписци између њих двоје могло је да се наслути, да иза елегантне, увек озбиљне фасаде, крије се нежно срце у којем је до краја живота било места само за њу – Милицу.

У 66. години Иво Андрић оженио је Милицу, јер је она млада остала удовица. Своју љубав крунисали су браком 7. септембра 1958. године. И сам је признао да су се све године чекања исплатиле, јер је она била његова једина љубав и супруга, она је била истински његова ЈЕЛЕНА. Својим искуством као да је потврдио сопствену реченицу: „Ништа не бива пре, него што треба да буде“.

Анастасија Елез, 3-6

ИВО АНДРИЋ И МИЛИЦА БАБИЋ

Иво Андрић је био суздрано, елегантно и дистанцирано биће, умео је да буде нежан, привржен и стрпљив, био је доследан својим жељама и циљевима и то је и успео да одржи током свог живота. Жена која му је освојила срце и очарала својом привлачношћу, била је удата за његовог пријатеља, Ненада Јовановића.

Била је костимограф. Милица и Иво су се упознали чак пре него што је њен муж добио постављење у југословенском посланству у Берлину на захтев Андрића који је тада био амбасадор. Када је брачни пар Јовановић дошао у Немачку, било је сигурно да су били у друштву Андрића. Било је очигледно, по сведочењима пријатеља, да Иво није крио своју опчињеност Милицом, која је била 17 година млађа од њега, он је чак поставио за домаћицу на његовим пријемима јер је био самац. Зближавало их је то што су потицали из истог краја, Босне, и што су имали слична интересовања. Милици није сметало то што су јој пажњу посвећивала два мушкарца која су се притом врло добро слагала. Такви односи су се задржавали све од 1938. па до Ненадове смрти 1957. Током тог периода Андрић је слао строго кратка информативна писма, које је започињао са „Драги пријатељу“ да се Ненад не би осетио запостављено иако су та писма била заиста упућена њој. Писма је увек потписивао са „Мандарин“. Када су стигли у Београд, Ненад је мобилисан и провео је у логору наредне четири године.

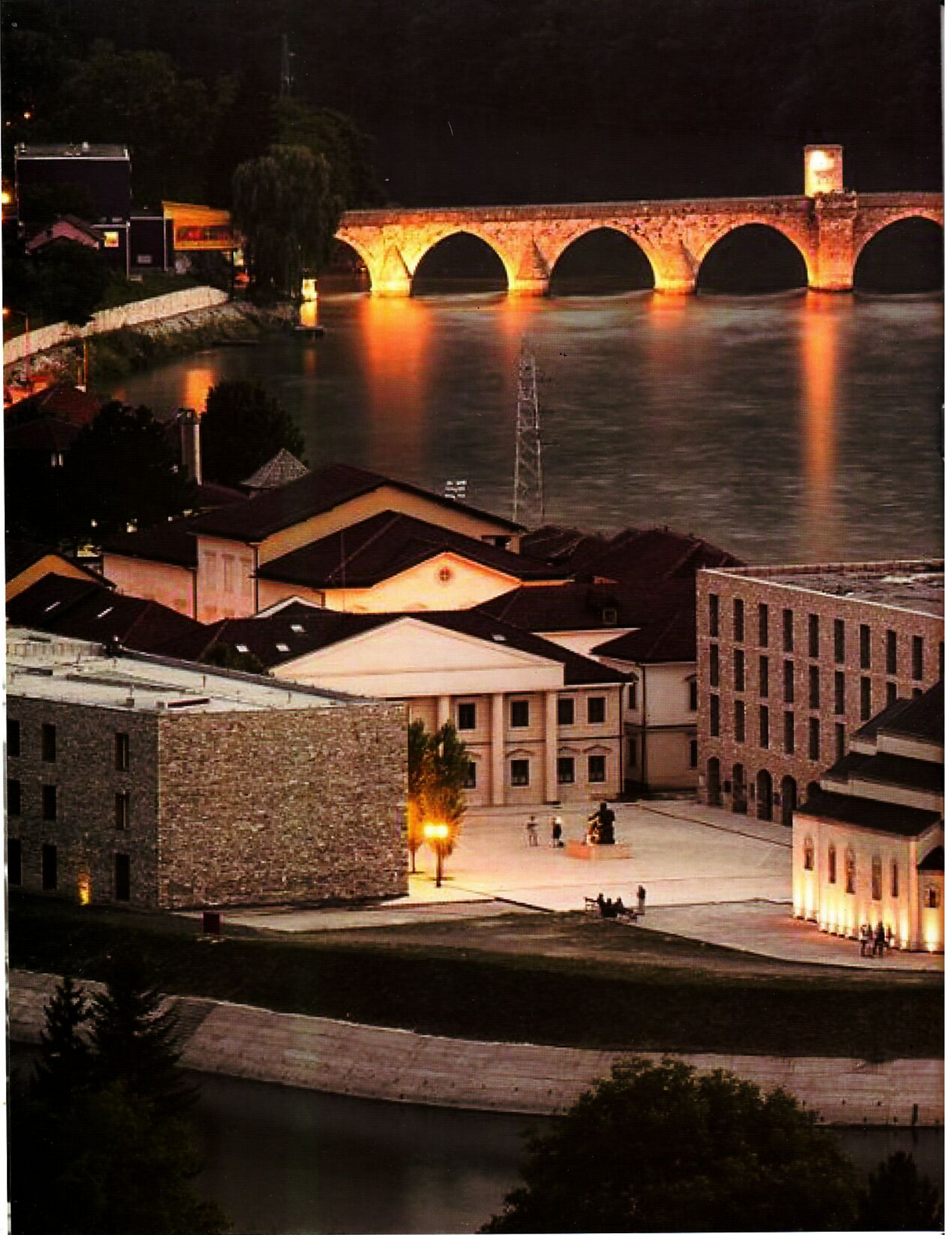
Андрић је своје дело „На Дрини ћуприја“ које је објавио у марту 1945. године послао породици Јовановић са поштом и надом да ће се Ненад вратити кући ускоро из логора. Када се Ненад вратио из заробљеништва добио је посао као преводилац и њихово дружење се наставља. Од часа када је она постала удовица, Андрић јој се јавља са свих путовања, телефоном, картом, писмом. Одлуку да се уда за Андрића је прво саопштила Лули Вучи, супрузи његовог друга Александра, који су им касније били и кумови.

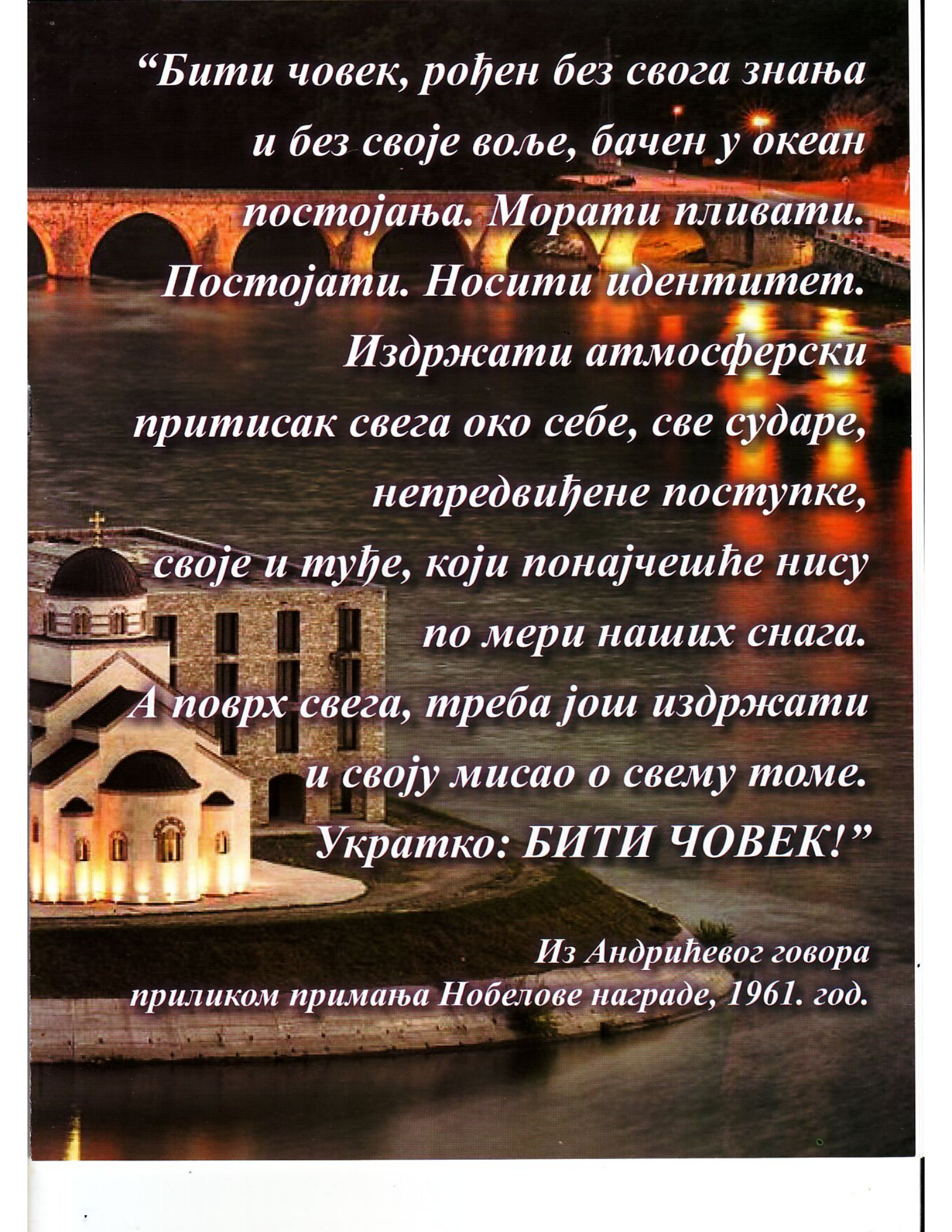
Последње лето пре него што су се венчали, иако је Милица већ била удовица, провели су одвојено, али он њој „драгом пријатељу“, сваки дан јавља како је провео дан. Приликом следећег путовања у пролеће 1958. први пут јој се обраћа са „драга Милице“ и жали се на „потпуну самоћу“. Након венчања, Андрић је открио да у делу „Јелене жене које више нема“ имао у мислима управо Милицу. Са њом је имао и свој први прави дом који је сада претворен у музеј. Стигла је и вест да је добио Нобелову награду и поред њега је била вољена Милица са којом је прво наздравио, што су и забележиле камере. Она је уз њега у раскошној плавој хаљини са црном машном у коси ушла у салу где се одржавала свечана церемонија, а дочекала их је босанска севдалинка.

После овог заједничког тријумфа, уследила је тешка борба са Миличином болешћу, имала је тежак облик артритиса, који ју је и усмртио, јер јој је срце ослабило од лекова. До последњег дана јој се обраћао са „Драго Лепо“ и потписивао са „грли те нежно твој Иво Мандарин“. Милица је умрла 24. марта 1968.

Милица Бјековић, 4-4

*“Бити човек, рођен без свога знања
и без своје воље, бачен у океан
постојања. Морати пливати.
Постојати. Носити идентитет.*

*Издржати атмосферски
притисак свега око себе, све сударе,
непредвиђене поступке,
своје и туђе, који понајчешће нису
по мери наших снага.*

*А поврх свега, треба још издржати
и своју мисао о свему томе.*

Укратко: БИТИ ЧОВЕК!”

*Из Андрићевог говора
приликом примања Нобелове награде, 1961. год.*

Како је Андрић Немцима рекао НЕ

“ У дипломатској служби прилике присиле већину људи да морају пре или после да иступе самостално и да покажу какви су и шта умеју.” - тако је говорио и делао наш велики књижевник и дипломата Иво Андрић.

У завршној фази II светског рата, под непријатељском влашћу, велики уметник се нашао у тешком положају, који из данашње перспективе делује безазлено, али за време немачке окупације могао је бити погубан по Андрића. На Андрићевом писаћем столу јануара 1944. године нашло се писмо директно од окупатора, од лектора издавачке куће “Wiener Verlag” из Беча. Наизглед на љубазан начин, моли нашег писца за објављивање и превођење својих новела на немачки језик. Андрић као интелектуалац, искусан и принципијалан уметник, дипломата и родољуб био је решен да не објави ни једну једину реченицу, докле год је његова земља под Хитлеровом војском и самим тим себе довео у неповољну ситуацију.

Андрић је имао многе, сличне ситуације бесправних објава својих дела и раније, али му је било лакше да се одупре и каже “НЕ”, јер су издавачи били његови сународници. Одбијањем бечке издавачке куће Андрић би себе изложио сумњи да је комуниста и симпатизер покрета отпора, што би резултирало његовим убиством, а светску књижевност ускратило за ремек-дело под називом “На Дрини Ћуприја”. Међутим, наш славни књижевник поред свих врлина, одлично влада и вештином да “НЕ” формулише тако да звучи као “ДА”, па је на “љубазну молбу” окупатора одговорио у увијеној форми, мудрим речима: “...доспео сам до једне за мене важне прекретнице, која би мом песничком стварању могла дати нов облик и правац... у овом стадијуму свог духовног и уметничког развоја, у којем се сада налазим не бих пак дао да се штампа ниједно од мојих дела, пре него објавим дело на којем радим...”

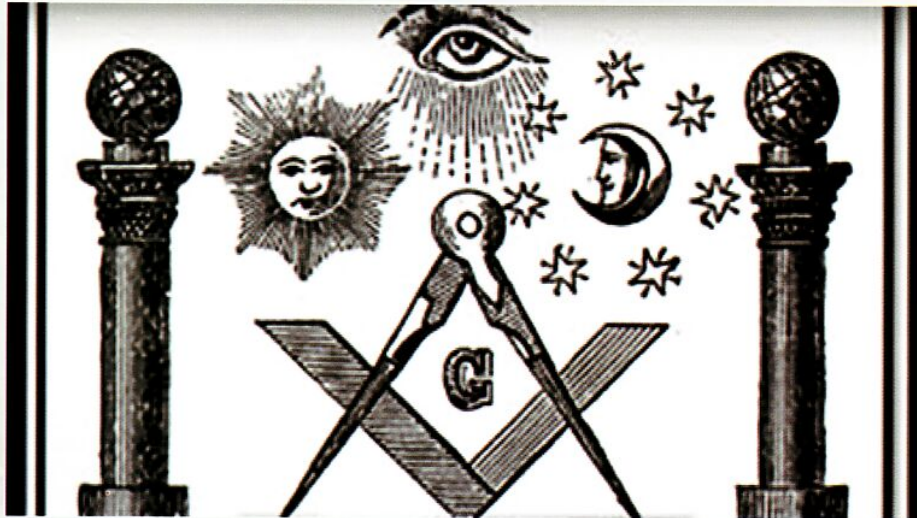
Да би био потпуно сигуран да неће бити погрешно схваћен, Андрић писмо завршава тако што каже да се нада разумевању свог става “који почива на стваралачко-психолошким побудама.” Сматра се да је Андрићу било потребно дуже време да састави и уобличи ово писмо, јер је свака реч промишљена, свака реченица на свом месту, а целокупно писмо представља ремек-дело дипломатије.

Андријана Долаш, 3-6 и Николина Рачић, 3-6

Иво Андрић - српски масон

Иво Андрић један је од познатијих српских масона. О самом приступу у Слободне зидаре рекао је : „Кад ми је понуђено да ступим у Слободну зидарску ложу, био сам млад човек кога нису привлачили ни друштвене забаве ни партијско-политички живот. И врло сам радо прихватио прилику да се нађем у друштву озбиљних и добронамерних људи, где бих могао, можда, и усавршавати се и подићи лично“, како сазнаје историчар Ненад Петровић пиликом истраживања Андрићевог досијеа.

Чињенице које нас упућују на Андрићево присуство у чувеној ложи могу бити и његове чврсте, пријатељске везе у многобројним градовима Европе.

Такође, дуга фаза његовог стваралаштва почиње баш у периоду великог рата (1941-1945) када он мирно борави у свом стану стварајући своја најбоља дела, иако је Београд у рушевинама и под чизмом окупатора. Поред свега овога наш нобеловац је говорио да је у Ложу „Препорођај“ (део Слободних зидара) ушао 1925. године и да је у њој провео свега годину дана где су се и завршиле његове масонске активности.

Други извори кажу да је након годину и по дана као члан, доспео је до 3. степена у Ложи на ком је и остао до напуштања Ложе. По неким тврдњама и претпоставкама Андрић је престао да уплаћује чланство и одржава контакт с браћом-масонима, те је тако напустио Ложу. Међутим, други извори тврде да је заправо избацивањем из Ложе кажњен због љубавних односа са госпођом Крклец, женом Густава Крклеца чији је кум управо био Андрић: након што га је Крклец притиснуо, Андрић је признао аферу следећим речима:

Знаш, то је било овако. Ромињала је нека кишица... па тако, онда се и то десило.

Иако избачен, остао је веран масонском закону ћутања и у интервјуима откривао само оне детаље који су били дозвољени. Због тајновитости, многи критичари су покушавали да умање величину књижевника, јер није доспео до вишег степена у Ложи.

Поред Андрића, најпознатији српски масони су Вук Стефановић Караџић, Доситеј Обрадовић, Петар II Петровић Његош, Кнез Михаило Обреновић, Краљ Петар I Карађорђевић, Живојин Мишић, Стеван Сремац, Јован Јовановић Змај и Ђорђе Вајферт.

Анђелко Голуб, 4-6 и Бојана Јовић, 3-1

И опет смо, пребирајући по прошлости, пронашли пут у будућност

Утро прохладно и облачно, шездесетак ученика Гимназије „Лаза Костић“ са својим професоркама (Свјетланом Томић Пилић, Зорицом Кокаи, Лидијом Огњановић и Мајом Бегојевић) кренуло је у „мисију“, на не дугачак, али напоран и надамне диван пут.

Тога дана, 9. октобра 2017. била је 125. годишњица од рођења нашег великог књижевника, Иве Андрића. Где би се најбоље могао прославити овај велики јубилеј него у његовом Вишеграду.

Путем се возимо уз Дрину, опасну, хладну и дивну, највећу српску реку. Историја нашег народа огледа се у њеној води, сва наша страдања, раздвојеност, али и снага да живимо и преживимо.

Одмах по доласку у град још из аутобуса указује нам се велелепна грађевина старог моста. Велики мост сведок је пет векова страдалничке историје, стоји поносно, као да га нису газили, као да га нису рушили. Пркоси, сведочи да постоје обале које нико не може раздвојити. Није чудо што је Иво Андрић своје најзначајније дело посветио баш њему, лепом и снажном.

Мост је подигнут у периоду од 1571 до 1577. као задужбина великог везира, Мехмед –паше Соколовића, Србина по рођењу, Турчина по судбини. Мост стоји као веза између оног што је био и онога што је постао. Мехмед-паша је рођен као Бајица Ненадић од оца Димитрија и мајке Марије. Као велики везир служиће три турска султана, шириће Османско царство, али неће заборавити своје корене, обновиће Пећку патријаршију, саградиће ћуприју на Дрини, Арсланагића мост у Требињу, чесму на Калемегдану...

Све ово биће инспирација нашем нобеловцу за писање књиге „На Дрини ћуприја“, књиге која прати историју овог дела Босне кроз неколико векова, од турског периода, аустроугарске окупације па до великог рата... Живот и страдање људи тог поднебља...

Иво Андрић је своје детињство провео у Вишеграду где је завршио основну школу. Као гимназијалац у Сарајеву укључио се у организацију Младе Босне која се борила за ослобођење и уједињење јужнословенских народа. Због овога је Први светски рат провео углавном у заробљеништву. Овај доктор словенске књижевности и историје међуратни период провешће на разним дипломатским дужностима, дочекујући Други светски рат као амбасадор у Берлину. Након почетка Другог светског рата Андрић се враћа у Србију и у Београду проводи ратне године. Управо у ово време Андрић ће писати „Травничку хронику“, „Госпођицу“ и „На Дрини ћуприју“. Сва три романа издаће након завршетка рата, 1945. године. Богати стваралачки опус биће препознат далеко иза граница земље, те ће он 1961. добити Нобелову награду за књижевност и новчану награду од милион долара поклонити Библиотекарском фонду Босне и Херцеговине.

Иво Андрић је умро у Београду 1975.г. и сахрањен је у Алеји заслужних грађана.

Све ово биће инспирација још једном великом Србину, Емиру Кустурици, да у част овог великана подигне Андрићград.

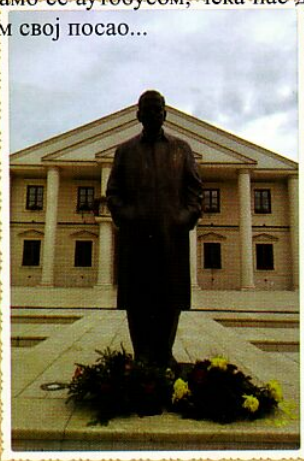
Док смо ишли Улицом Младе Босне са мозаика нас је посматрао Гаврило Принцип. На централном тргу налазе се два споменика – Иви Андрићу и Николи Тесли. Иза се назире прелепа црква, реплика манастира Високи Дечани посвећена Светом кнезу Лазару. А испред цркве још један споменик, још један великан, Србин, Петар Петровић Његош, добри наш владика, велики књижевник и још већи човек.

Бура емоција...толико значајних људи...не знате на коју страну бисте се пре окренули и коме прво поклонили.

Са неким посебним осећањем поноса и наде прођосмо неколико векова наше историје. Од Мехмед-паше који је морао да промени веру, преко Иве Андрића који нам је у аманет оставио сведочанство о том па до Емира Кустурице који није морао, али је као частан човек желео да се врати свом пореклу и свом народу.

Нешто мислим, било је тешко...али има наде. Враћамо се аутобусом, чека нас дуг пут, уморни смо, сабирамо утиске. Деца су сјајна... И опет знам, по ко зна који пут, зашто волим свој посао...

проф. Свјетлана Томић Пилић

Андрићград

Андрићград је туристички, културни, административни и едукативни комплекс смештен на полуострву између река Дрине и Рзава, на неких 300 метара од Вишеградске ћуприје. Вишеградска ћуприја је описана маестралним делом “ На Дрини ћуприја” и обе грађевине, једна кроз књижевни опус, друга као архитектонска идеја редитеља Емира Кустурице, дочаравају нам дела и ликове нашег нобеловца Иве Андрића, коме је град и посвећен.

Сам амбијент је изврсно осмишљен, камен ствара амбијент приморског окружења, а свака грађевина носи своју историју и причу. Нека прошла времена, као и великани историје који су оставили неизбрисив траг, сада су смештени у нашу садашњост. Пред улазом у овај град, с леве стране стоји средњовековни српски двор, који изражава први период из романског доба заједно са црквом, а са десне стране га историјски употпуњује грађевина која долази из Отоманске империје.

Прва целина је Византијски двор, који у свом делу има кулу обложену каменом и циглом. Карактеристика Византијског двора је да је изграђен слично конацима са Косова и Метохије. Друга целина означава владавину доба Османлијског царства. Карактеристика и различитост у градњи у односу на византијску градњу је у редоследу постављања камена. За разлику од византијске градње, где смо имали камен и циглу, у османлијској архитектури је камен хаотично ређан и ниже су грађевине, које имају затворене балконе, тзв. доксате. Проласком кроз улицу Млада Босна, долазимо на Турски трг, код Каравана Сарај. Каравани су имали улогу садашњих мотела, да се људи мало одморе, а након тога наставе свој пут. Караван Сарај је реплика каменог хана из Андрићевог романа „На Дрини ћуприја.“

Главна улица носи назив по покрету чији је члан био и сам Андрић, Млада Босна.

У тој улици налази се и књижара под називом „Или Или“, омиљене Андрићеве књиге. Ту књигу је имао уз себе када су га ухапсили. Књигу је написао дански филозоф Серен Кјеркегор, који у њој говори о различитим погледима на живот и нуди читаоцима да сами изаберу како ће да живе, зато назив ИЛИ-ИЛИ.

Поред књижаре налази се биоскоп „Доли Бел“, по чувеном култном филму „Сећаш ли се Доли Бел“, у њему се свакодневно пуштају пројекције. За биоскоп су карактеристична и два мозаика.

На крају улице Млада Босна, налази се Трг Николе Тесле. У централном делу трга се налази споменик Андрићу, а у непосредној близини и споменик Николи Тесли.

Проласком кроз Градску кућу, долазимо на трг који је посвећен Петру II Петровићу Његошу, у самом центру налази се споменик посвећен управо њему. Разлог постављања споменика на том месту је очекиван, с обзиром да је Андрић на Његоша гледао као на свог духовног оца и за свог живота посветио му књигу „Његош, као трагични јунак косовске мисли“... натпис је дат и на самом споменику.

На крају, ту је и чувени камени хотел који има исти број лукова, као Андрићева ћуприја на Дрини, 11. Иза споменика посвећеног Његошу налази се и реплика цркве Високи Дечани, три пута умањена, посвећена Кнезу Лазару и свим косовским великомученицима.

“Позоришни” час о Иви Андрићу

Поводом обележавања рођендана нашег јединог нобеловца, прваци су били у гостима код матураната. Час је био одржан у позоришној сали. У организацији часа су учествовали, осим предметног професора Весне Зечевић, и многобројни ђаци одељења IV 1.

Одељење I 3 је видело како то изгледа када се час држи у позоришту и како изгледа када и професор и ученици раде заједно.

Најлепше мисли нашег писца пратила је презентација на великом платну уз веома вешт избор музике. Атмосфера је била другачија, свечана. Час је више личио на лирски омаж великану и одавање почasti уз мудре речи као животне путоказе.

Прваци су били истински одушевљени, а пожелели су и сами да осмисле нешто слично и узврате гостопримство.

То је био само један од начина на који смо се ми, из Гимназије „ Лаза Костић“, одужили Иви Андрићу.

професор српског језика и књижевности, Милица Лазовић и ученици одељења 1-3

„Андрићград“

Иво Андрић је једини писац са ових простора који је носилац Нобелове награде. Период у којем је живео и стварао носе још већу „тежину“ награде која му се приписује. Познавајући дело и порекло Иве Андрића, режисер Емир Кустурица у знак поштовања и неке врсте помена, новосаграђеном граду на ушћу река Дрина и Рзав, даје име Андрићград.

Андрићград или Каменград је саграђен у близини Вишеграда у Републици Српској. Такође у Вишеграду је део свог живота провео Иво Андрић, којег је тај град инспирисао за стварање једног броја дела, па и дела на основу којег је добио Нобелову награду („На Дрини ћуприја“). Каменград је изграђен 2012. године и његова намена је за културно-туристичке сврхе. Идејни творац Емир Кустурица је по угледу на Девенград, који се налази на Мокрој

Гори, предложио изградњу овог прелепог места. За разлику од Дрвенграда, који је саграђен од дрвета, Каменград чине камени материјали. Овај град јесте масивне конструкције али његова естетска и духовна вредност много већа. У њему се налази педесетак објеката као што су: Градско позориште, Академија лепих уметности, зграда Андрићеве гимназије, Спомен кућа Иве Андрића и др.

Као што можемо видети, овај град није саграђен само у комерцијалне сврхе, већ има много већу духовну вредност. Грађевине су направљене тако да се уклопе у дух и естетику околине. У близини града се налази мост који је у свом делу „На Дрини ћуприја“ до детаља описао наш нобеловац. Мост и Андрићград осим наменске употребе поседују велику симболику. Мост с једне стране носи симболику времена, историје и представља градитеља као уметника, а с друге стране град који носи уметничке вредности прошлости и симболику садашњости које су овековечене у грандиозном делу Иве Андрића.

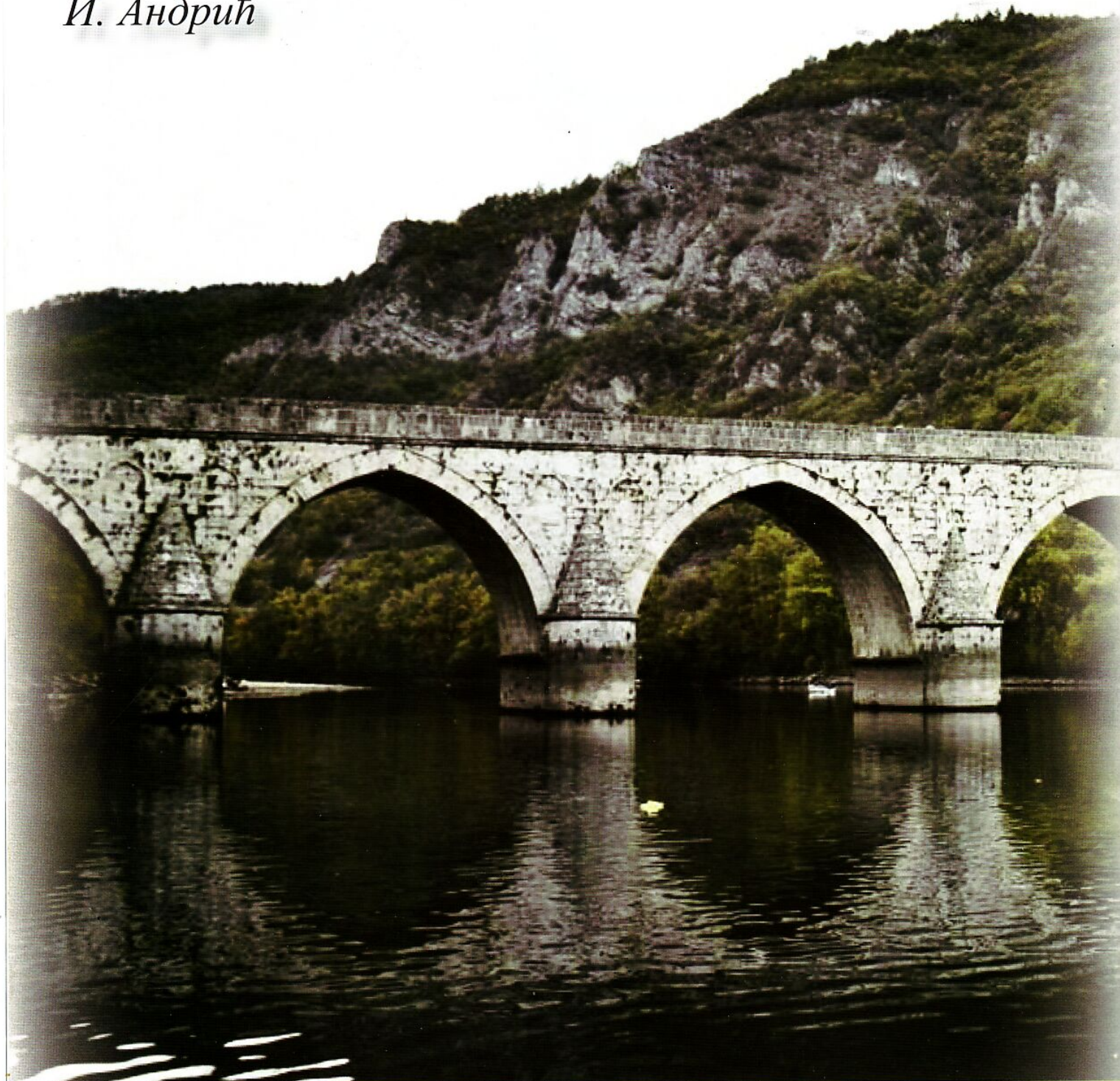

Можда нисам особа која може да процењује лепоту и квалитет неке грађевине, али моје импресије које су изазване посматрањем града и моста у целини су велике и дају ми за право да их искажем. Сатрам да мост и град имају заједничку „спону“ која је записана не само у нашој историји него и историји света, та „спона“ је исказана у лику и делу нашег славног књижевника, Иве Андрића.

Ђорђе Прентовић, 4-4

*“Све су Дрине овог света криве; никада се оне
неће потпуно исправити, али и никад не смемо
престати да их исправљамо”*

И. Андрић

*Своје предлоге, текстове и фотографије шаљите на адресу: kalambur.gimnazija@gmail.com
Оснивач и издавач: Гимназија “Лаза Костић” - седиште: Лазе Лазаревића 1, Нови Сад
Редакција: професори Лидија Огњановић и Зорица Кокаи
Припрема за штампу: Игор Перковић*

